The Asian Classics Institute

Diamond Mountain University

In-Depth Course 1
Teachings of the Future Buddha:
The Uttara Tantra of Maitreya

Reading Five: Death and Realized Beings

How Free is a Realized Being?

We begin with a verse from the root text of The Latter Part, *and then move on to Gyaltsab Je's commentary.*

།འཕགས་པས་འཆི་དང་ན་བ་དང་།
།རྒ་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས།
།ལས་དང་ཉོན་མོངས་དབང་གིས་སྐྱེ།
།དེ་ལ་དེ་མེད་ཕྱིར་དེ་མེད།

मृत्युव्याधिजरादुःखमूलम् आर्यैर् अपोद्धृतम्।
कर्मक्लेशवसाभातिस् तद् अभावान् न तेषु तत्।

Realized beings have ripped out death
And sickness and aging from the root;
Birth comes by the power of deeds
And mental afflictions—
They have none, and so have none.

།ཇི་བཞིན་ཡང་དག་མཐོང་བའི་ཕྱིར།
།སྐྱེ་སོགས་རྣམས་ལས་འདས་གྱུར་ཀྱང་།
།སྙིང་རྗེའི་བདག་ཉིད་སྐྱེ་བ་དང་།
།འཆི་དང་རྒ་དང་ན་བར་སྟོན།

जन्ममृत्युजराव्याधिन् दर्शयन्ति कृपात्मकाः।
जात्यादिविनिवृत्ताश्च यथाभूतस्य दर्शनात्।

Because they have seen
High purity, just as it is,
They have gone far beyond
Birth and the rest.
Nonetheless, they are the
Very image of compassion,
Pretending to take birth,
And die, and age, and have sickness.

།གཉིས་པ་ནི། འཕགས་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་སྐྱེ་འཆི་ལ་སོགས་པའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས་པ་ཐོབ་པས་ས་དང་པོ་པ་གང་ཡིན་པ་དེས་སྙིང་རྗེས་ཀུན་ནས་བསླངས་ནས་བྱིས་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་དུ་སྐྱེ་བ་ལེན་པ་སོགས་སྟོན་པར་མཛད་པ་སྟེ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་ན་འགྲོ་བ་ཡི་གཉེན་གྱི་ཐབས་དང་སྙིང་རྗེ་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་མངའ་བ་ཡིན་ནོ།།

Here is the second point from before. The realm in which *realized beings* act is one in which they *have ripped out, from the* very *root*, the sufferings of birth, *death* and the rest. Those who have achieved this state though—those who are at the first bodhisattva level—are moved by compassion to enter the realm in which people act who are, spiritually, only children. As such they *pretend to take rebirth* and the like. And thus they possess special ways of acting as a friend for every living being, and the highest of *compassion*.

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། འཇིག་རྟེན་ན་གནས་ཀྱང་དེའི་དྲི་མས་མ་གོས་པ་དང་། དཔེ་དོན་སྦྱར་ཏེ་བཤད་པའོ།།

Here next is the second point from even earlier in the text, which has two parts itself. The first is a description of how these bodhisattvas stay in the world but are never defiled by its impurities. The second connects the metaphor and its meaning.

དང་པོ་ནི། ས་གཉིས་པ་ནས་བདུན་པའི་བར་གྱི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དེ་ནི་སོ་སོ་སྐྱེ་བོ་ཉན་ཐོས

དང་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་ལས་འདས་ཀྱང་འཇིག་རྟེན་པའི་སྐྱེ་བ་ལེན་པ་ལ་
སོགས་པའི་ཚུལ་ལས་མ་གཡོས་པར་གནས་ལ་

Here is the first. Bodhisattvas from the first bodhisattva level up to the seventh *have gone far beyond* all the worlds of normal *beings*—the listeners and self-made buddhas. *Nonetheless,* they never waver from this *show* of *taking rebirth* and the rest in the world.

དེ་ལྟར་གནས་ཀྱང་འཇིག་རྟེན་པའི་དོན་དུ་འཇིག་རྟེན་ན་ཉོན་མོངས་པའི་གཞན་དབང་དུ་གྱུར་པ་དང་
སྡུག་ཀུན་གྱི་རྒྱུད་པས་ཟིལ་གྱིས་ནོན་ནས་གཞན་དོན་སྒྲུབ་མི་ནུས་པ་སོགས་འཇིག་རྟེན་པའི་དྲི་མས་
མ་གོས་པར་སྤྱོད་ཅིང་གནས་སོ།།

And even though they do stay in this show, working for the good of the world, they act and remain in the world in such a way that they are never infected by its impurities: they never lose themselves to the power of the world's mental afflictions; they cannot be overpowered by the troubles of the truth of suffering and the truth of the cause of suffering, and thus unable to do what others need; or anything of the like.

གཉིས་པ་ནི། ཇི་ལྟར་པདྨ་ཆུ་ནང་དུ་སྐྱེས་པ་ཆུ་ཡིས་གོས་པ་མེད་པ་དེ་བཞིན་དུ་སྤྱོད་པ་ལ་
ཞུགས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འདི་ནི་འཇིག་རྟེན་དུ་སྐྱེས་ཀྱང་འཇིག་རྟེན་པའི་ཆོས་ཀྱིས་མི་གོས་
ཏེ་ལས་ཉོན་གྱི་སྐྱེ་འཆི་ལས་གྲོལ་ཞིང་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་བཞེད་པ་ལ་མངའ་བསྒྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ།།

Here is the second point. A lotus flower grows in the water, but is never sullied by the water. Just so, bodhisattvas engage in their special work: they take birth in the world but are never sullied by worldly things. And this is because they have liberated themselves from any need to take birth or to die through the power of karma and mental afflictions: they have total power over whether they choose to take birth or not.

The Seven Lifetimes

It is very typical for someone who sees emptiness directly on the track of the greater way—that is, and arya bodhisattva—to perceive in the hours that follow that they will become a fully enlightened Buddha within exactly seven more lifetimes; which is an

unspeakably glorious achievement for a being who has already spent an ***infinite*** *number of lifetimes in the cycle of pain.*

Following are three references to this idea of a "seven-timer." The first is from The Garland of White Lotuses, the Essence of Eloquence *(ACIP digital text S0012), a textbook for Sera Mey Monastery written by the master Kedrup Tenpa Dargye (1493-1568). This is an overview of a subject called "The Twenty Practitioners," which is a complete presentation of all the permutations possible as a person moves through the different tracks and their paths.*

The second piece is from the Sera Mey textbook that gives an overview of the perfection of wisdom (digital text S0009); it was written by the same author. The third is from a dialectical analysis on this same subject (S6815) composed by Sera Jetsun Chukyi Gyeltsen (1469-1546), the primary writer of the Sera Jey textbook series.

འདོད་པར་རིགས་མཐུན་གྱི་སྐྱེ་སྲིད་བདུན་ལེན་པའི་རིགས་ཅན་གྱི་སྤང་བྱ་རིམ་གྱིས་པའི་རྒྱུན་ཞུགས། རྒྱུན་ཞུགས་སྲིད་པ་ལན་བདུན་པ་བའི་མཚན་ཉིད།

The definition of a stream enterer who is a seven-timer is as follows: any stream enterer who eliminates spiritually undesirable qualities in stages, and who belongs to the type that still needs to take seven similar kinds of rebirth in the desire realm.

* * *

སྡུག་བདེན་ལ་ཕུང་པོའི་བདུད་རགས་པ་ཡིན་པས་མ་ཁྱབ་སྟེ། རྒྱུན་ཞུགས་སྲིད་པ་ལན་བདུན་པ་བ་སྡུག་བདེན་ཡིན་ཀྱང་ཕུང་པོའི་བདུད་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དགེ་འདུན་དཀོན་མཆོག་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

It is not necessary the case that if something constitutes the truth of suffering then it also constitutes the gross demon of the heaps. This is because even though a stream enterer who has seven lifetimes to go does constitute the truth of suffering, they do not constitute the demon of the heaps. And this is because they do constitute the Jewel of the Community.

དེ་ལ་སྤང་བྱས་ཀྱང་མ་ཁྱབ་སྟེ། དལ་འབྱོར་གྱི་ཆོས་བཅོ་བརྒྱད་དང་ལྡན་པའི་མིའི་ལུས་ཀྱི་ཉེར་

ལེན་གྱི་ཕུང་པོ་དེ་ཕུང་པོའི་བདུད་ཡིན་ཀྱང་སྤང་བྱ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དམ་ཆོས་སྒྲུབ་པའི་རྟེན་ཁྱད་པར་ཅན་དུ་གསུང་རབ་དགོངས་འགྲེལ་དང་བཅས་པ་ལས་བསྔགས་པའི་ཕྱིར་ཏེ།

Nor is it even the case that this demon of the heaps always represents something to be eliminated. This is because of the fact that—even though the heaps that we have taken on, this human body endowed with the 18 qualities of leisure and fortune—does constitute the demon of the heaps, it is not something to be eliminated. And this is because it is highly commended, in both the scriptures and the commentaries upon them, as being an exceptional basis that we can use for our practice of the holy Dharma.

ཉོན་མོངས་པའི་བདུད་རགས་པ་ལ་དེ་མངོན་གྱུར་བ་ཡིན་པས་མ་ཁྱབ་སྟེ། ཉོན་མོངས་ཀྱི་ས་བོན་དེ་དེ་རགས་པ་ཡིན་ཞིང་། དེ་མངོན་གྱུར་བ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ཤེས་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Nor also is it the case that the "gross" demon of the heaps is always something which is manifest. This is because—even though the seeds of mental afflictions constitutes the gross form of this demon—they are not the manifest form of this demon. And this is because they are not something mental.

བདུད་གཞན་གསུམ་ལས་འདའ་བ་ལ་བར་དུ་གཅོད་བྱེད་ཀྱི་བདུད་རིགས་ཀྱི་གང་ཟག་ལ་ལྷའི་བུའི་བདུད་ཡིན་པས་མ་ཁྱབ་སྟེ། དེ་ལ་དུད་འགྲོ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་འདྲའི་ཀླུའི་བདུད་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

Nor further is it the case that anyone who belongs to the group of demons that try to obstruct our attempts to get past the other three demons is always the fourth demon, the one that we call "the demon of the divine youth." And this is because there are animals that act this way. And this is because there are serpentine beings who act this way.

* * *

གཞན་ཡང་། བྱང་སེམས་ས་གསུམ་པ་བ་ཆོས་ཅན། ཁྱོད་ཀྱིས་ཕུང་པོའི་བདུད་རགས་པ་བཅོམ་པར་ཐལ།

Moreover, let us consider a bodhisattva who is on the third level. It actually *is* the case that they have destroyed the demon of the heaps in its gross form.

ཁྱོད་ཀྱིས་ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་བྱུང་བའི་ཟག་བཅས་ཀྱི་ཕུང་པོ་བཅོམ་པའི་ཕྱིར།

This is because they have destroyed the impure heaps that occurred through the power of karma and mental afflictions.

རྟགས་གྲུབ་སྟེ། ཐེག་ཆེན་གྱི་མཐོང་ལམ་རྣམ་གྲོལ་ལམ་ལ་གནས་པའི་སེམས་དཔའ་དེས་ལས་ཉོན་གྱིས་སྐྱེ་འཆི་སྤངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རྒྱུད་བླ་མ་ལས། འཕགས་པས་རྒ་དང་ན་བ་དང་། འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

Suppose you disagree with the statement we've given as our reason. This statement though *is* true, because a bodhisattva who is staying on the path of liberation within the path of seeing on the greater way has eliminated having to take birth due to karma and mentaal afflictions. And this is true because because *The Latter Part* includes those lines that say,

> Realized beings have ripped out death
> And sickness and aging from the root.

ཁོ་ན་རེ། བྱང་སེམས་ས་དང་པོ་བ་ཡིན་ན་ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་བྱུང་བའི་ཟག་བཅས་ཀྱི་ཕུང་པོ་སྤངས་པས་ཁྱབ་པར་ཐལ། བྱང་སེམས་ས་གཉིས་པ་བ་ཡིན་ན། དེ་སྤངས་པས་ཁྱབ་པའི་ཕྱིར།

> Suppose someone comes and says,
>
> Is it then necessarily the case that—if someone is a bodhisattva on the first bodhisattva level—they have eliminated the impure heaps which have occurred through the power of karma and mental afflictions? Because isn't it necessarily the case that—if someone is a bodhisattva at the second bodhisattva level—then they have eliminated this same thing?

རྟགས་ཁས།   འདོད་ན།   བྱང་སེམས་སྦྱོར་ལམ་པས་ཐེག་ཆེན་གྱི་མཐོང་ལམ་ཐོབ་མ་ཐག་པའི་ཚེ་བྱང་སེམས་མཐོང་ལམ་པའི་རྒྱུད་ལ་ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་བྱུང་བའི་ཟག་བཅས་ཀྱི་ཕུང་པོ་མེད་པར་ཐལ།   འདོད་པའི་ཕྱིར།

[Still the "other guy":]

And you can't disagree with this reason we've given, because you've already accepted it. But suppose you do agree to our proposition. Are you saying then that—just after a bodhisattva on the path of accumulation attains the path of seeing on the greater way—then they no longer possess any impure heaps that have occurred through karma and mental afflictions? Because you've agreed!

འདོད་མི་ནུས་ཏེ།   བྱང་སེམས་སྦྱོར་ལམ་པའི་རྒྱུད་ལ་དེ་ཡོད་པ་གང་ཞིག   །དེ་གཉིས་ལུས་རྟེན་གཅིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ན།   མ་ཁྱབ་བོ།།

And yet you can't agree, because (1) the bodhisattva on the path of preparation *does* possess those heaps, and (2) the one on the path of seeing and the one on the path of preparation share the same bodily base.

In answer we reply, "The one doesn't necessarily follow from the other."

Realized Beings and the Truth of Suffering

The first piece here on realized beings and the truth of suffering is drawn again from the Overview *of Master Kedrup Tenpa Dargye. It is followed by a selection from the Sera Mey monastic textbook on the perfection of wisdom (S0195) by Choney Lama Drakpa Shedrup (1675-1748).*

ཁ་ཅིག   །སྡུག་བདེན་ཡིན་ན་འཁོར་བ་ཡིན་པས་ཁྱབ་གསུང་ན།

Suppose someone comes and says:

> Anything that constitutes the truth of suffering automatically constitutes the cycle of suffering.

མ་དག་པའི་སྣོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ཆོས་ཅན། འཁོར་བ་ཡིན་པར་ཐལ། སྡུག་བདེན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ།

Consider then the impure vessel of the world. Are you saying that it constitutes the cycle of suffering? Because it *does* constitute the truth of suffering.

ཀུན་བཏུས་ལས། སྡུག་བསྔལ་གྱི་བདེན་པ་གང་ཞེ་ན། སེམས་ཅན་སྐྱེ་བ་དང་སྐྱེ་བའི་གནས་ཀྱིས་ཀྱང་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

And this is true because *The Compendium* says,

> What is the truth of suffering? Understand that it is covered by both the suffering living beings who take birth and by the place in which they take birth.

འདོད་ན། འཁོར་བ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། ལས་དང་ཉོན་མོངས་པའི་དབང་གིས་གང་དུ་འཁོར་བའི་གནས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Now suppose you agree to our first proposition. It *isn't* the case though that the impure vessel of the world is the cycle of suffering, because this vessel is the *place* in which you circle, through the power of karma and mental afflictions.

གཞན་ཡང་། རྒྱུན་ཞུགས་སྲིད་པ་ལན་བདུན་པ་བ་ཆོས་ཅན། འཁོར་བ་ཡིན་པར་ཐལ།

Consider, moreover, a stream enterer who has seven lifetimes to go. Are you saying that *they* constitute the cycle of suffering?

སྡུག་བདེན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་འཁོར་བའི་གནས་སུ་རང་དབང་མེད་པར་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་སེམས་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Because they *do* constitute the truth of suffering. Because they *are* a suffering living being who has taken birth, helplessly, in the actual place of the cycle of pain, due to their karma and mental afflictions.

འདོད་ན་འཁོར་བ་མ་ཡིན་པར་ཐལ། འཁོར་བ་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Now suppose you agree that they *do* constitute the cycle of suffering. The truth though is that they *do not* constitute the cycle of suffering, because they constitute the person who is *circling* in that cycle.

སྔ་ཕྱིའི་འཁོར་བ་མ་ཡིན་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་གཉིས་པོ་དེ་འཐད་དེ། གང་གིས་འཁོར་ན་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པའི་དབང་གིས་འཁོར། གང་འཁོར་ན་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པའི་དབང་གིས་རང་དབང་མེད་པར་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་སེམས་ཅན་དེ་འཁོར། གང་ལ་འཁོར་བར་བཅིངས་ན། ཉེར་ལེན་གྱི་ཕུང་པོ་ཞིག་ལ་བཅིངས། གནས་གང་དུ་འཁོར་ན་མ་དག་པའི་སྣོད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ཞིག་ཏུ་འཁོར་ཞེས་བརྗོད་དགོས་པས། འཁོར་བ་ལ་བལྟོས་པའི་ལས་བྱ་བྱེད་རྣམས་གཅིག་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Furthermore, both the first and second proofs we've given for why this person is not the *cycle* of suffering *are* correct. And this is because we have to say that:

> *What* makes us circle in the cycle? We do so through the power of karma and mental afflictions.
>
> *Who* is it that circles in the cycle? It is those suffering living beings who, through the power of their karma and mental afflictions, helplessly take birth.
>
> *To what* are we chained, to circle in the cycle? We are chained to the heaps that we have taken on.
>
> *Where* do we circle in the cycle? We circle within the impure vessel of the world.

What this implies is that the various components of a doer and what they do are not all a single thing, with regard to the cycle of suffering.

* * *

ཁ་ཅིག །སྣོད་བཅུད་གང་རུང་གིས་བསྡུས་པའི་ཟག་བཅས། སྡུག་བསྔལ་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད། ལས་ཉོན་གང་རུང་གིས་བསྡུས་པའི་ཟག་བཅས། ཀུན་འབྱུང་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད་ཟེར་ན།

Suppose someone comes and says the following:

> The definition of the truth of suffering is: “Any impure thing that is taken in by either the vessel of the world or its contents.”
>
> The definition of the truth of the source of suffering is: “Any impure thing that is taken in by either karma or mental afflictions.”

བྱང་སེམས་འཕགས་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་ཆོས་ཅན། མཚོན་བྱ་དང་པོ་དེར་ཐལ། མཚན་ཉིད་དང་པོ་དེའི་ཕྱིར།

Consider then the tendency, within the mental continuum of a bodhisattva who is a realized being, to grasp to some self-nature to a person. Are you saying that this tendency is one of the things you have defined above? Because it does fit one of the definitions you've given above.

དེར་ཐལ། བཅུད་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་ཟག་བཅས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

It *does* fit one of these definitions, because it is something which is impure and is taken in by the contents of the vessel of the world.

དེར་ཐལ། ཉོན་མོངས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

It *is* taken in by the contents of the vessel, because it is a mental affliction.

དེར་ཐལ། གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

It *is* a mental affliction, because it is the tendency to grasp to some self-nature to a person.

འདོད་ན། བྱང་སེམས་འཕགས་པའི་རྒྱུད་ལ་སྡུག་བསྔལ་བདེན་པ་ཡོད་པར་ཐལ། འདོད་པའི་ཕྱིར།

Now suppose you agree to our question above. Are you saying then that the truth of suffering exists in the mental continuum of a realized being who is a bodhisattva? Because, after all, you've agreed.

འདོད་ན། དེའི་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་རྒ་ན་འཆིའི་སྡུག་བསྔལ་ཡོད་པར་ཐལ། འདོད་པའི་ཕྱིར།

Suppose you *do* agree. Are you saying then that they possess, within their mental continuum, the sufferings of birth, aging, sickness, and death? Because, again, you've agreed.

འདོད་མི་ནུས་ཏེ། རྒྱུད་བླ་མ་ལས། འཕགས་པས་ན་དང་རྒ་བ་དང་། །འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

And yet you can't agree, because—as *The Latter Part* says,

> Realized beings have ripped out death
> And sickness and aging from the root.

གཞན་ཡང་། དེ་ཆོས་ཅན། ཀུན་འབྱུང་བདེན་པ་ཡིན་པར་ཐལ། ལས་ཉོན་གང་རུང་གིས་བསྒྲུབས་པའི་ཟག་བཅས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

Consider, moreover, this same tendency. Are you saying that it constitutes the truth of the source of suffering? Because it is something which is impure and taken in by either

karma, or mental afflictions, or both.

དེར་ཐལ། ཉོན་མོངས་པས་བསྡུས་པའི་ཟག་བཅས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

This is *so* the case, because it is something which is impure and taken in by mental afflictions.

དེར་ཐལ། ཉོན་མོངས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

This is *so* the case, because it is a mental affliction.

འདོད་ན། དེའི་རྒྱུད་ལ་སྡུག་བདེན་ཡོད་པར་ཐལ།

Now suppose you agree to our last question. Are you saying then that the bodhisattva we mentioned has the truth of suffering in their mental continuum?

འདོད་ན། བཀག་ཟིན།

And if you agree to this last question, we've already disproved that idea before.

To the Body of Illusion

Is it possible for one who has seven lifetimes to go to speed up the process? How could seeing emptiness, or the clear light, within ones lifetime help one attain enlightenment in that very life, or even in the moment of ones death? The following answers to these quesetions are from a secret text by Je Tsongkapa himself entitled The Revelation of Vital Points of All the Secrets *(S5281).*

གཉིས་པ་ནི། བསྐྱེད་རིམ་མཐར་ཕྱིན་ཞིང་རྫོགས་རིམ་སེམས་དབེན་གྱི་བར་ཐོབ་པ་ཞིག་གིས་ཚེ་
དེ་ལ་སྤྱོད་པ་གསུམ་གང་རུང་བྱེད་རྒྱུ་མ་བྱུང་ན་འཆི་བའི་དུས་སུ་འཆི་བ་འོད་གསལ་དོན་དམ་པའི་

བདེན་པ་མངོན་དུ་བྱ་ལ་ཤི་བའི་མཐར་སྒྱུ་མའི་སྐུར་ལྡང་བར་བྱའོ་སྙམ་པའི་འཕེན་པ་བཏང་ནས་ཤི་ན།

Here is the second point. Suppose a person has reached the end of the stage of creation, and has gone as far as the "isolation of mind" step in the stage of completion—but has no opportunity in that particular lifetime to practice some one or more of the three kinds of high activity. And then suppose that they die, having mentally made the following resolution beforehand—

> At the moment of my death, I will bring to mind ultimate reality: the clear light of death. At the end of the death process then I will rise up in the illusory body.

འཆི་བའི་རིམ་པ་རྣམས་འོད་གསལ་དུ་འཇུག་པའི་རིམ་པར་བྱས་ནས་འཆི་བ་འོད་གསལ་དུ་འཆར་བར་འགྱུར་ལ་དེའི་མཐུས་གཞན་ལ་བར་དོ་འགྲུབ་པའི་ཚེ་བར་དོའི་དོད་ལ་སྒྱུ་ལུས་འགྲུབ་པར་འགྱུར་ཏེ་སྤྱོད་བསྡུས་ལས།

The person then uses the various steps of death as steps to enter the clear light. The clear light of death appears to them, and the power of it enables them to attain the body of illusion instead of what would be, for someone else, the inbetween state. As *The Summary of the Activities* states,

གལ་ཏེ་སྒྲུབ་པ་པོ་བདེན་པ་མཐོང་ཡང་སྔོན་གྱི་བག་ཆགས་ལ་གོམས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཞིང་ལས་དང་ཚོང་དང་བསྙེན་བཀུར་བ་ལ་སོགས་པས་གཡེངས་པས་སྤྱོད་པ་རྣམ་པ་གསུམ་སྤྱོད་པར་མི་བྱེད་པ་དང་།

Now you may ask the following question:

> Suppose a practitioner has seen the truth, but then because of constant familiarity with previous mental seeds they get distracted by business like farming, or trading, or being famous, or anything of the like—and so they fail to engage in the three high activities.

སྒྲུབ་པ་པོ་གཞན་དག་འབྱོར་པ་མ་ཚང་བ་རྒྱུད་ལས་ཇི་སྐད་གསུངས་པའི་ཆོ་ག་རྫོགས་པར་བྱེད་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་མི་སྤྱོད་པ་དེ་དག་ནི་འཆི་བའི་དུས་བྱུས་ན་ཡང་སྲིད་པ་གཞན་དུ་འགྲོ་བར་འགྱུར་རམ་ཡང་ན་རྡོ་རྗེ་འཆང་བ་ཉིད་ཐོབ་པར་འགྱུར། ཞེས་དྲིས་པའི་ལན་དུ།

> Or suppose that another practitioner has failed to carry out the required activities—they were unable to perform all the rituals as prescribed by the secret books, because they didn't have the material means to do so. When these kinds of people come to the moment of death, do they pass on to another rebirth, or can they become Vajradhara, the Keeper of the Diamond, himself?

The answer to this question is as follows.

རྫོགས་པའི་རིམ་པ་རྟོགས་པར་གྱུར་པས་ཀྱང་ཐམས་ཅད་བྱས་ནས་འཇིག་རྟེན་དུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བར་འགྱུར་བ་འདི་ལ་སོམ་ཉི་མི་བྱའོ།།

Now first of all it is beyond a shred of a doubt that, if you are a person who has realized the completion stage, then if you do everything needed you will go beyond all grief, and attain nirvana, here in the world itself.

དེ་བས་ན་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཤེས་པ་ནི་རྒྱུན་མ་ཚང་བས་ཇི་སྐད་དུ་བཤད་པའི་སྤྱོད་པ་གལ་ཏེ་མ་སྤྱད་དུ་ཟིན་ཀྱང་ལྟ་བ་ཐམས་ཅད་རྣམ་པར་སྤངས་ནས། འཆི་བར་འགྱུར་བ་ནི་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ཡིན་ལ་སྐྱེ་བ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པའོ།།

So now suppose there is a person who knows suchness, but who—because they haven't been able to bring together the necessary material means—is unable to undertake the various high activities as they are described. Given the above, they could bring to mind, purely, the following thought:

> Now I will give up all other ways of viewing this world. The process of dying is ultimate reality; and rebirth is deceptive reality.

ཞེས་ཡང་དག་པར་མངོན་པར་རྟོགས་ནས་བརྒྱ་ལམ་ན་འོད་གསལ་བར་ཞུགས་ནས་ཐ་མལ་པའི་ཕུང་པོ་བོར་ནས་བདག་ལ་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་རིམ་གྱིས་ལྡང་བར་བྱའོ་ཞེས་བརྟན་པའི་སེམས་བསྐྱེད་དེ།

> In very rare cases then, a person like this could enter the clear light, and drop their normal heaps. Then they could decide to take themselves through the various steps of the practice of blessing oneself, making a firm resolution that "Now I will rise as the deity."

དེ་ཡིད་ལ་བྱེད་པས་གནས་པར་བྱེད་ན་དེ་སྐྱེ་བ་གཞན་དུ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་དེ་དོར་བར་མི་འགྱུར་རོ། །དེ་བས་ན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་གསུངས་སོ།།

> If they are able to hold this thought in mind, and keep their mind from going into any other birth, then they won't go. Thus then they will reach omniscience itself.

སྒྱུ་ལུས་ཐོབ་ན་ཚེ་དེ་ལ་ངེས་པར་འཚང་རྒྱ་བར་གསུངས་པས་འདིས་སྒྱུ་ལུས་མ་ཐོབ་ལ་འོད་གསལ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་ན་རྒྱུད་བླ་མ་ལས། འཕགས་པས་འཆི་དང་རྒ་བ་དང་། །ན་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས། །ལས་དང་ཉོན་མོངས་དབང་གིས་སྐྱེ། །དེ་ལ་དེ་མེད་ཕྱིར་དེ་མེད། ཅེས་ཐེག་ཆེན་འཕགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ལས་ཀྱི་དབང་གིས་འཆི་བ་སྤངས་པར་གསུངས་པ་དང་

It is stated in scripture that, if you are able to achieve the body of illusion, then you will definitely become enlightened in that same life. Now here we have this person who has not achieved the illusory body, but who perceives the clear light directly. *The Latter Part* includes that verse which goes,

> Realized beings have ripped out death
> And sickness and aging from the root;
> Birth comes by the power of deeds
> And mental afflictions—
> They have none, and so have none.

What the verse is saying is that realized beings on the greater way have eliminated forever any need to die through the power of karma.

བྱང་སར་ས་ཐོབ་ནས་ཡོ་བྱད་ཀྱིས་ཕོངས་པ་མི་སྲིད་པར་གསུངས་ལ། འདིར་ལས་དབང་གིས་འཆི་བ་མ་སྤངས་ཤིང་ཡོ་བྱད་མ་ཚང་བས་དེ་ལྟར་བྱེད་པར་གསུངས་པས་སྒྱུ་ལུས་མ་ཐོབ་པའི་སོ་སོ་སྐྱེ་བོ་ཡིན་ནོ།།

The Levels of the Bodhisattva also says that it is completely impossible for someone who has attained one of the bodhisattva levels to be impoverished as far as material needs. And here when they talk about someone who hasn't been able to eliminate a death that comes by the power of karma, or someone who is doing what we've described because they lacked sufficient material resources, they are talking about a "normal" person—one who hasn't seen emptiness directly—that has been unable to achieve the illusory body.

འདིས་ཤི་བའི་འོག་ཏུ་སྒྱུ་ལུས་ཐོབ་པ་དེ་དེ་ཐོབ་པའི་དང་པོ་ཡིན་ལ་འདི་པའི་འོད་གསལ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་ལ་སྒྱུ་ལུས་ཐོབ་པ་སྔོན་དུ་འགྲོ་དགོས་པས་འཆི་བའི་དུས་སུ་འོད་གསལ་མངོན་དུ་བྱས་པ་ཡང་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་མངོན་དུ་བྱས་པ་མིན་ནོ།།

When this person attains the illusory body after they die, this is the very beginning of their having attained that body; whereas when we talk about someone perceiving the clear light directly in this context, they must be someone who has already attained the illusory body before that. As such, when we talk about someone "bringing the clear light to mind" here, it is not the kind of "bringing to mind" where you have perceived the clear light directly.

ཤི་བའི་མཐར་བར་དོ་འགྲུབ་པའི་དོད་སྒྱུ་ལུས་འགྲུབ་པ་ཡིན་པས་རླུང་སེམས་ལས་གྲུབ་པའི་རྡོ་སེམས་དཔའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་སྐུ་ཞིག་འགྲུབ་པ་ཡིན་གྱི་བར་དོ་རང་དགའ་བ་ཞིག་གྲུབ་ནས་དེའི་རྟེན་ལ་སྒྱུ་ལུས་ད་གཟོད་སྒྲུབ་དགོས་པ་མིན་ནོ། །འདིས་སྒྱུ་མའི་ལུས་དེ་ཐོབ་ནས་དེ་ནས་ལམ་ལྷག་མ་སྦྱངས་ཏེ་རྟེན་དེ་ལ་སངས་རྒྱ་བ་ཡིན་ནོ།།

At the end of the death process then, you attain the illusory body in place of the

intermediate state. As such, a holy body comes into being which has the appearance of Vajrasattva, the Warrior of Diamond, produced from inner winds and thoughts. It's not though the case that you just go willy-nilly into the intermediate state, and then need, after the fact, to attain the illusory body. And so the person attains the illusory body, then practices the remainder of the path, and then based on that body attains enlightenment itself.

Death and the Way of Mantra

Je Tsongkapa further has this short piece to say on death and realized beings (aryas). It comes from his Lamp that Illuminates, Totally, the Teaching on the Five Steps *(S5302).*

ཡང་རིམ་པ་བཞི་པ་ཐོབ་ནས་སྣང་བ་གསུམ་རྣམ་པར་དག་པར་གསུངས་པས། ཆོས་ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་ཡིན་ལ། རྒྱུད་བླ་མ་ལས། འཕགས་པས་འཆི་དང་ན་བ་དང་། །ན་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས། །ལས་དང་ཉོན་མོངས་དབང་གིས་སྐྱེ། །དེ་ལ་དེ་མེད་ཕྱིར་དེ་མེད། །ཅེས་པར་ཕྱིན་གྱི་ཐེག་ཆེན་འཕགས་པས་ཀྱང་ལས་དབང་གིས་འཆི་བ་སྤངས་པར་གསུངས་ན། སྔགས་ཀྱི་ཐེག་ཆེན་འཕགས་པས་དེ་སྤངས་པ་ལྟ་ཅི་སྨོས།

And it has also been stated that, when you achieve the fourth level, the three appearances are pure. This means that one has perceived ultimate reality directly, and then—as *The Latter Part* states—

> Realized beings have ripped out death
> And sickness and aging from the root;
> Birth comes by the power of deeds
> And mental afflictions—
> They have none, and so have none.

What this is saying is that realized beings on the greater way in the form of the perfections eliminate all need to die through the power of karma and mental afflictions. And if even *they* can achieve this, then needless to say realized beings on the greater way in the form of the secret word can achieve it.

The Realized Taking Birth Again

What does it mean to say that a realized being has destroyed birth? Je Tsongkapa sheds some light on this subject in his String of Golden Beads *(S5412):*

།དེ་ལ་འདི་སྐད་ཀྱང་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། གལ་ཏེ་སྐྱེ་བ་དེའི་རྒྱུ་ལས་ཉོན་མཚན་ཉིད་པ་ཡིན་ན། བྱང་སེམས་འཕགས་པ་དེ་དག་ལས་དབང་གིས་སྐྱེ་བར་ཐལ་བ་དང་། སྐྱེ་བ་བླངས་པ་དེ་ལ་འགྲོ་བ་དེ་དང་དེའི་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་གནོད་པར་འགྱུར་ན། དེ་ཡང་མི་རིགས་ཏེ།

On this subject too the following has been said.

If the cause of taking this rebirth is actual mental afflictions, then we'd have to say that bodhisattvas who are realized beings take rebirth through the power of karma. And when they take rebirth in one of the different types of birth then, they must suffer from the pain of that particular birth. But this too doesn't make sense, since *The Latter Part* has that statement that says,

རྒྱུད་བླ་མར།
།འཕགས་པས་འཆི་དང་ན་བ་དང་།
།ན་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས།
།ལས་དང་ཉོན་མོངས་དབང་གིས་སྐྱེ།
།དེ་ལ་དེ་མེད་ཕྱིར་དེ་མེད།
།ཅེས་དང་།

Realized beings have ripped out death
And sickness and aging from the root;
Birth comes by the power of deeds
And mental afflictions—
They have none, and so have none.

འགྲེལ་པར་ཡང་། འཁོར་བ་ནི་འདིར་ཟག་པ་མེད་པའི་དབྱིངས་ན་ཁམས་གསུམ་པའི་གཟུགས་བརྙན་ཡིན་པར་འདོད་དོ། །དེ་ནི་ཟག་པ་མེད་པས་མངོན་པར་འདུས་བྱས་པའི་ཕྱིར་འཁོར་བ་ཡིན་

ལ།   ཟག་པ་དང་བཅས་པའི་ལས་དང་ཉོན་མོངས་པས་མངོན་པར་འདུས་མ་བྱས་པའི་ཕྱིར་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཡང་དེ་ཉིད་དེ།   ཞེས་པས་སོ།།

The commentary too states that:

> What is the cycle of suffering? It is the reflection of the three realms in the sphere of that which has no impurity. It is the cycle of suffering in that it is a product that occurs through that which has no impurity. And nirvana is the same thing, in that it is not a product that occurs through karma and mental afflictions.

* * * * * * * *

This same subject is also broached by Master Kedrup Tenpa Dargye (1493-1568) in his overview of the perfection of wisdom, a textbook for Sera Mey (S0009):

ཁ་ཅིག   །འདིར་བསྟན་གྱི་ཉོན་མོངས་ཉོན་མོངས་མཚན་ཉིད་པ་ཡིན་ཏེ།   འདོད་སྲེད་ཀྱི་ཉོན་མོངས་བྱང་འཕགས་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་རྒྱུར་དགོས་པའི་ཕྱིར་ཏེ།

Suppose someone comes and says the following:

> The mental afflictions presented here refer to actual mental afflictions; and this is because the mental affliction of craving for the desire realm must be the cause for bodhisattvas who are realized beings to take rebirth.

འགྲེལ་ཆེན་གཉིས་ཀ་ལས།   མ་རིག་པ་དང་ལྟ་བས་བསྡུས་པའི་བག་ལ་ཉལ་ནི་སྤོང་གི་འདོད་པ་དང་སྲིད་པའི་ཟག་པ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ་བསམ་བཞིན་དུ་སྲིད་པར་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་ཕྱིར་རོ།   །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

> And this must be the case, for both the greater commentaries say,
>
> > They eliminate dormant seeds that are taken in by ignorance and by view, but it is not the impurities for desire and craving—for

they take rebirth purposely.

འོན་ཀྱང་ཉོན་མོངས་པས་སེམས་རྒྱུད་མ་ཞི་བར་བྱེད་པ་དང་། ཉོན་མོངས་པའི་གཞན་དབང་དུ་གྱུར་ནས་སྐྱེ་བ་ལེན་པ་སོགས་ཀྱི་ནུས་པ་བཅོམ་པས་ས་ཐམས་ཅད་དུ་ཉོན་མོངས་པའི་ཉེས་པ་མི་བསྐྱེད་པར་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །ཟེར་ན།

But on the other hand it is stated that mental afflictions are defined as "that which disturbs the peace of mind of the person who has it," and it is also stated that none of the problems of the mental afflictions can ever grow at any of the levels, since by that point the power that could cause one to take birth or whatever due to being at the mercy of mental afflictions has been destroyed.

དེ་ནི་མི་འཐད་དེ། ལུང་རིགས་གཉིས་ཀ་དང་འགལ་བའི་ཕྱིར།

The point you've brought up here though is incorrect, for it contradicts both scriptural authority and logic.

ལུང་དང་འགལ་ཏེ། རྒྱུད་བླ་མར། འཕགས་པས་ན་དང་རྒ་བ་དང་། །འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ་བརྩད་ནས་སྤངས། །ལས་དང་ཉོན་མོངས་དབང་གིས་སྐྱེ། །དེ་ལ་དེ་མེད་ཕྱིར་དེ་མེད། །ཅེས་བྱང་འཕགས་པས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་མི་སྐྱེ་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

It contradicts scriptural authority because it is stated in scripture that bodhisattvas who are realized beings no longer take birth through the power of mental afflictions. As *The Latter Part* says,

> Realized beings have ripped out death
> And sickness and aging from the root;
> Birth comes by the power of deeds
> And mental afflictions—
> They have none, and so have none.

རིགས་པ་དང་འགལ་ཏེ། བྱང་འཕགས་རྣམས་སྙིང་རྗེ་དང་སྨོན་ལམ་གྱི་དབང་གིས་ཇི་ལྟར་འདོད་འདོད་དུ་སྐྱེ་མི་ནུས་པར། ཉོན་མོངས་པ་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་རྒྱུར་དགོས་པ་ཡིན་ནམ། འོན་ཏེ་ཉོན་མོངས་མི་བཞེད་ཀྱང་འཆི་འཕོའི་ཚེ་བདག་ཆད་དོགས་ཀྱི་འཇིགས་པས་ཟག་བཅས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ལ་སྲེད་པའི་སྲེད་པ་འདྲེན། དེའི་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་སོགས་ལས་གང་ཡིན།

And here is why it contradicts reason.

Are you saying that—when a bodhisattva who is a realized being takes rebirth—then something involved with mental affliction has to act as the cause for this birth because the person is unable to take birth in any way at all that, due to the power of their compassion and prayers, they wish to take birth? Or are you saying that—even though they don't have any mental afflictions—they are overcome, as they die and move on, by the fear that they are going to stop altogether; and thus call up the craving that clings to the impure heaps, and due to this take birth and the rest? Which one is it?

དེ་གཉིས་ཀ་མི་རིགས་ཏེ། ཉོན་མོངས་པའི་གཞན་དབང་དུ་གྱུར་ནས་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་ནུས་པ་བཅོམ་པར་འདོད་པ་དང་འགལ་བའི་ཕྱིར།

Either way, you have to be wrong, for you would contradict the position that these bodhisattvas have destroyed the power that causes one to take rebirth because you are at the mercy of things involved with mental afflictions.

གཞན་ཡང་། བྱང་འཕགས་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་རྒྱུར་ཉོན་མོངས་དགོས་པར་འདོད་པ་ཡང་མི་འཐད་པར་ཐལ། ཉོན་མོངས་ཀྱི་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་ལེན་ན་དེའི་དབང་གིས་རང་དབང་མེད་པར་ན་རྒ་འཆི་བ་སོགས་སུ་འགྱུར།

And there is another reason too why it is incorrect to say that it has to be mental afflictions that act as the cause for bodhisattvas who are realized beings to take birth. This is that—if someone were to take birth due to the power of mental afflictions—then by this same power they would have to helplessly go through the experiences of illness and aging and death and the rest.

དེ་ལྟ་ན་གཞན་དོན་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལྟ་ཞོག   །རང་དོན་ཡང་འདོད་པ་བཞིན་མི་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར།

And if this were the case, then these people would be unable to fulfill even just their own needs as they wished to—much less act in extensive ways to fulfill the needs of others.

* * * * * * *

Here is another debate on this subject, from the same text:

ཁ་ཅིག་ལུགས་དེ་བཀག་ནས།   ས་དང་པོ་ནས་ཉན་རང་གི་སྤངས་རྟོགས་གཉིས་ཀ་རྫོགས་པ་ཡིན་ཏེ།

Once the preceding position has been disproved, some people come and make the following argument:

> A person completes, from the first bodhisattva level, both eliminating all the undesirable qualities eliminated by listeners and self-made buddhas and realizing all that they realize. This is true for the following reason.

ཉོན་སྒྲིབ་ལ་འཁོར་བར་འཆིང་བྱེད་ཀྱི་ཉོན་མོངས་དང་།   བག་ལ་ཉལ་གྱི་ཉོན་སྒྲིབ་གཉིས་ཡོད་པའི་དང་པོ་དེ་ནི།   དམན་ལམ་སྔོན་དུ་མ་སོང་བའི་བྱང་སེམས་ས་དང་པོ་བས་སྤངས།   བག་ལ་ཉལ་གྱི་ཉོན་སྒྲིབ་ནི་ཉན་རང་དགྲ་བཅོམ་པས་མ་སྤངས་པའི་ཕྱིར།

> Mental-affliction types of obstacles can be divided into two: (1) mental afflictions and (2) dormant mental-affliction obstacles which act to chain us to the cycle of pain. The first of these is eliminated by a bodhisattva on the first bodhisattva level who has not previously traveled on a lower track. And dormant mental-affliction obstacles are not eliminated by enemy destroyers of the listener or self-made buddha types.

དམན་ལམ་སྔོན་དུ་མ་སོང་བའི་བྱང་སེམས་ས་དང་པོ་བས་འཁོར་བར་འཆིང་བྱེད་ཀྱི་ཉོན་མོངས་

སྤངས་པར་ཐལ།

Isn't it true that a bodhisattva on the first bodhisattva level who hasn't previously traveled one of the lower tracks has already eliminated the mental afflictions that function to chain one to the cycle of pain?

དེས་ལས་ཉོན་གྱི་སྐྱེ་བ་ལེན་པ་སྤངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། རྒྱུད་བླ་མ་ལས། འཕགས་པས་ན་དང་རྒ་བ་དང་། །འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས། །དེ་ལ་དེ་མེད་ཕྱིར་དེ་མེད། །ཅེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

Because isn't it the case that they have eliminated the need to take—through the power of karma and mental afflictions—any further rebirth? Because doesn't *The Latter Part* include those lines that say,

> Realized beings have ripped out death
> And sickness and aging from the root;
> Birth comes by the power of deeds
> And mental afflictions—
> They have none, and so have none.

བག་ལ་ཉལ་གྱི་ཉོན་སྒྲིབ་ཉན་རང་དགྲ་བཅོམ་པས་མ་སྤངས་པར་ཐལ། དེ་མ་རིག་བག་ཆགས་ཀྱིས་དང་ཟག་མེད་ཀྱི་ལས་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་ཕྱིར། ཟེར་ན།

And isn't it true that enemy destroyers of the listener and self-made buddha types have not eliminated dormant mental-affliction obstacles? Because they take birth based on the level of the seeds of ignorance and karma which is free of impurities.

སྐབ་བྱེད་དང་པོ་མི་འཐད་དེ། དམན་ལམ་སྔོན་དུ་མ་སོང་བའི་བྱང་འཕགས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་མི་ལེན་ཞིང་། དེ་མི་ལེན་པས་ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་རྒ་འཆི་སོགས་དེ་ལ་མི་འབྱུང་ཡང་།

In reply, we contend that your first proof is incorrect. No bodhisattvas who are realized beings, and who have not traveled on a lower track, ever take rebirth through the power of karma and mental afflictions. And since they do not take rebirth this way, then neither does aging or death or anything of the like that comes through the power of karma and mental afflictions ever occur with them.

དེ་ཙམ་གྱིས་འཁོར་བར་འཆིང་བྱེད་ཀྱི་ཉོན་མོངས་སྤངས་མི་དགོས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། འཁོར་བའི་རྩ་བར་གྱུར་པའི་མ་རིག་པའི་ས་བོན་དམན་ལམ་སྔོན་མ་སོང་གི་ཐེག་ཆེན་མཐོང་ལམ་བར་ཆད་མེད་ལམ་གྱིས་དངོས་སུ་མི་སྤོང་བའི་ཕྱིར།

This does not however mean that they have then necessarily eliminated the mental afflictions that chain them to the cycle of suffering. And this is because it is not the case that the "uninterrupted" stage of the path of seeing for one who has not traveled the lower tracks and is now on the greater way directly eliminates the seed of ignorance which is the root of the cycle of pain.

 སྒྲུབ་བྱེད་ཕྱི་མ་ཡང་མི་འཐད་དེ། དག་ས་ལ་གནས་པའི་བྱང་སེམས་དང་ཉན་རང་དགྲ་བཅོམ་པ་མ་རིག་བག་ཆགས་ཀྱི་ས་དང་ཟག་མེད་ཀྱི་ལས་ལ་བརྟེན་ནས། སྐྱེ་བ་ལེན་པར་གསུངས་པའི་ཆ་རྐྱེན་དུ་གྱུར་པའི་མ་རིག་བག་ཆགས་ཀྱི་ས་དེ་ནི་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་སྒྲིབ་ཏུ་གསུངས་ཀྱི་ཉོན་སྒྲིབ་ཏུ་གང་དུ་མ་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

Your latter proof is also incorrect. Consider the statement that bodhisattvas on one of the pure levels, and enemy destroyers of the listener and self-made buddha types, take rebirth based on the level of the seeds of ignorance and karma which is free of impurities. The innovators of the greater way state that the "level of the seeds of ignorance" mentioned as a component factor here is an obstacle to omniscience; nowhere is it said to be a mental-affliction obstacle.

* * * * * * *

Yet another debate on the subject, from the more expanded version of the monastic textbook by Master Kedrup Tenpa Dargye:

ཁ་ཅིག །བྱང་སེམས་འཕགས་པ་རྣམས་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་རྒྱུར་ཉོན་མོངས་དགོས་ཀྱང་། སྙིང་རྗེ་དང་སྨོན་ལམ་གྱི་དབང་གིས་ཇི་ལྟར་འདོད་འདོད་དུ་སྐྱེ་བ་ལེན་མི་ནུས་པར་ཉོན་མོངས་པའི་གཞན་དབང་དུ་གྱུར་པའི་ནུས་པ་བཅོམ་པས་ས་ཐམས་ཅད་དུ་ཉོན་མོངས་པའི་ཉེས་པ་མི་སྐྱེ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེར་ན།

Suppose someone comes and says the following:

> It is true that what causes a bodhisattva who is a realized being to take rebirth must be a mental affliction. But they have destroyed the power that leaves them at the mercy of what is involved with mental affliction, unable to take whatever birth as they please, through the power of their compassion and prayers. So therefore the problems involved with mental afflictions never arise at any of the levels.

དེའི་དོན་ནི་བྱང་སེམས་འཕགས་པ་རྣམས་སྙིང་རྗེ་དང་སྨོན་ལམ་གྱི་དབང་གིས་ཇི་ལྟར་འདོད་འདོད་དུ་སྐྱེ་བ་ལེན་མི་ནུས་པར་ངེས་པར་ཉོན་མོངས་རྒྱུར་དགོས་པའི་དོན་ཡིན་ནམ།

Do you mean to say that—if bodhisattvas who are realized beings were unable to take rebirth in any way they wanted, through the power of their compassion and prayers—then the cause of their rebirth would then necessarily be mental afflictions?

འོན་ཀྱང་ཉོན་མོངས་མི་བཞེད་ཀྱང་འཆི་འཕོ་བར་བདག་ཆད་དོགས་ཀྱི་འཇིགས་པས་ཕུང་པོ་ལ་སྲེད་པའི་སྲེད་པ་སྐྱེས་སྲེད་པ་དེའི་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་ལེན་པ་དག་ལས་གང་ཡིན།

Or are you saying rather that—even though they have no mental afflictions—they take rebirth through the power of what we call "craving for rebirth": through the craving where they cling to the heaps because as they die and move on they feel a sense of terror that their very being is coming to an end?

དང་པོ་ལྟར་ན། བྱང་སེམས་འཕགས་པ་རྣམས་སྙིང་རྗེ་དང་སྨོན་ལམ་གྱི་དབང་གིས་ཇི་ལྟར་

འདོད་འདོད་དུ་སྐྱེ་བ་ལེན་མི་ནུས་པར་ཉོན་མོངས་པའི་གཞན་དབང་དུ་གྱུར་པའི་ནུས་པ་བཅོམ་པ་ཡིན་པར་ཐལ།

If the former is what you mean to say, then aren't you implying that there could be bodhisattvas who were realized beings who had destroyed being at the mercy of what is involved with mental affliction, but who were unable to take rebirth in any way they wanted, through the power of their compassion and prayers?

དམ་བཅའ་འཐད་པའི་ཕྱིར།

You can't say “no,” because of the position you've already taken.

འདོད་ན་བྱང་སེམས་འཕགས་པ་རྣམས་སྙིང་རྗེ་དང་སྨོན་ལམ་གྱི་དབང་གིས་ཇི་ལྟར་འདོད་འདོད་དུ་སྐྱེ་བ་ལེན་མི་ནུས་པར་ཉོན་མོངས་པའི་གཞན་དབང་དུ་གྱུར་པའི་ནུས་པ་བཅོམ་པ་མི་འཐད་པར་ཐལ།

Now suppose you say “yes.” But isn't it incorrect to say that there are bodhisattvas who are realized beings who have destroyed being at the mercy of what is involved with mental affliction, but who are unable to take rebirth in any way they want, through the power of their compassion and prayers?

དེ་འཆི་འཕོ་བར་ཕུང་པོ་ལ་སྲེད་པའི་སྲེད་པ་སྐྱེས་སྲེད་པ་དེའི་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་ཕྱིར།

Because don't they take birth through the power of that craving for rebirth—that craving where they cling to their heaps, as they die and move on?

གཞན་ཡང་།   ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་རྒ་བ་དང་ན་བའི་བྱང་སེམས་འཕགས་པ་ཡོད་པར་ཐལ།

Moreover, are you implying then that there exists a bodhisattva who is a realized being and who goes through the processes of aging and sickness due to the power of karma and mental afflictions?

ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་བྱང་སེམས་འཕགས་པ་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

Because there does exist a bodhisattva who is a realized being who goes through the process of rebirth due to the power of karma and mental afflictions.

རྟགས་ཁས། འདོད་མི་ནུས་ཏེ། རྒྱུད་བླ་མ་ལས། འཕགས་པས་ན་དང་རྒ་བ་དང་། འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

You can't disagree with this last statement, our reason, because you've already accepted it. And you can't say “yes” to our last question, because of the lines that go,

> Realized beings have ripped out death
> And sickness and aging from the root.

ཁ་ཅིག །བྱང་སེམས་འཕགས་པ་ཡིན་ན། ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་སྐྱེ་འཆི་སྤངས་པས་ཁྱབ་ཟེར་ན།

Now suppose someone else comes and says,

> Anyone who is a bodhisattva and also a realized being has always eliminated the need to take birth or to die through the power of karma and mental afflictions.

དམན་ལམ་སྔོན་དུ་མ་སོང་བའི་ཐེག་ཆེན་མཐོང་ལམ་བར་ཆད་མེད་ལམ་པ་ཆོས་ཅན། དེར་ཐལ།

Consider then a person who is at the “uninterrupted” stage of the path of seeing on the greater way, but who has not previously traveled a lower path. Does what you've just said apply to them?

དེའི་ཕྱིར། འདོད་ན། འཁོར་བའི་རྩ་བར་གྱུར་པའི་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་གྱི་ས་བོན་སྤངས་པར་ཐལ།

You can't say "no," because of who they are. If you answer "yes," aren't you then implying that they have eliminated the mental seed for the tendency to grasp to some self-nature of the person that acts as the root of the cycle of pain?

འདོད་པའི་ཕྱིར། འདོད་མི་ནུས་ཏེ། ཆོས་ཅན་དེ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

But you must be, because you said "yes" to the above. And you can't agree to this last question of ours, because of the type of person we're talking about.

* * * * * * *

Still another debate, from Sera Jetsun's analysis mentioned earlier.

ཁ་ཅིག །བྱང་སེམས་འཕགས་པ་འཁོར་བར་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་རྒྱུར་གྱུར་པའི་ཉོན་མོངས་ཡོད་ཟེར་ན།

Suppose someone comes and says the following:

> There does exist a kind of mental affliction that can act as a cause for a bodhisattva who is a realized being to take rebirth.

ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་འཁོར་བར་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་བྱང་སེམས་འཕགས་པ་ཡོད་པར་ཐལ། དམ་བཅའ་འཐད་པའི་ཕྱིར།

Are you saying then that there exists a bodhisattva who is a realized being and who takes rebirth in the cycle of suffering through the power of karma and mental afflictions? Because your position is correct.

འདོད་མི་ནུས་ཏེ། རྒྱུད་བླ་མ་ལས། འཕགས་པས་ཀྱ་དང་ན་བ་དང་། །འཆི་བའི་སྡུག་

བསྤལ་རྩད་ནས་སྤྱངས། །ལས་དང་ཉོན་མོངས་དབང་གིས་སྐྱེ། །དེ་ལ་དེ་མེད་ཕྱིར་དེ་མེད། །ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

And yet you can't agree, since *The Latter Part* includes those lines that say,

> Realized beings have ripped out death
> And sickness and aging from the root;
> Birth comes by the power of deeds
> And mental afflictions—
> They have none, and so have none.

ཁོ་ན་རེ། བྱང་སེམས་འཕགས་པ་འཁོར་བར་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་རྒྱུར་གྱུར་པའི་ཉོན་མོངས་ཅན་ཡོད་པར་ཐལ། དེར་གྱུར་པའི་ཉོན་སྒྲིབ་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

Someone else now comes and says,

> Isn't it though the case that there does exist a bodhisattva who is a realized being, and who is possessed of mental afflictions that act as a cause for taking rebirth in the cycle of suffering? Because don't they have mental-affliction obstacles that act this way?

དེར་ཐལ། དེར་གྱུར་པའི་ཤེས་སྒྲིབ་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

> And isn't this so the case? Because don't they have obstacles to omniscience that act this way?

མ་གྲུབ་ན། དེར་ཐལ། དེར་གྱུར་པའི་མ་རིག་བག་ཆགས་ཀྱི་ས་ཡོད་པའི་ཕྱིར།

> You disagree? It is so the case, because they have the level of the mental seeds of ignorance that acts this way.

བྱང་སེམས་འཕགས་པས་མ་རིག་བག་ཆགས་ཀྱི་ས་དང་ཟག་མེད་ཀྱི་ལས་ལ་བརྟེན་ནས་འཁོར་བར་

སྐྱེ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

> And this is true because a bodhisattva who is a realized being takes rebirth in the cycle of pain based on the level of the mental seeds of ignorance, and karma without impurity.

དེས་ན།   བྱང་སེམས་འཕགས་པ་འཁོར་བར་སྐྱེ་བ་ཡིན་པའི་རྒྱུར་གྱུར་པའི་ཉོན་མོངས་ཡོད། དེ་ཉོན་མོངས་ཀྱི་དབང་གིས་འཁོར་བར་སྐྱེ་བ་མི་ཡིན་ཞེར་ན།

> And therefore we can say that there does exist a kind of mental affliction that acts as a cause for a bodhisattva who is a realized being to take rebirth in the cycle of suffering; but that they do not take rebirth through the power of mental afflictions.

བྱང་སེམས་འཕགས་པ་ཉོན་མོངས་ཀྱི་དབང་གིས་འཁོར་བར་སྐྱེ་བ་ཡིན་པར་ཐལ།   དེ་ཤེས་སྒྲིབ་ཀྱི་དབང་གིས་འཁོར་བར་སྐྱེ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

But aren't you implying then that a bodhisattva who is a realized being *does* takes rebirth in the cycle of suffering through the power of mental afflictions? Because don't they take rebirth in the cycle of suffering through the power of obstacles to omniscience?

ཁྱབ་པ་ཁས།   དེར་ཐལ།   དེ་ཤེས་སྒྲིབ་ལ་བརྟེན་ནས་འཁོར་བར་སྐྱེ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

You've already agreed that the one always implies the other. You certainly do, because you've already agreed that this kind of person takes rebirth in the cycle of suffering based on obstacles to omniscience.

ཁྱབ་པ་ཁས།   དེར་ཐལ།   དེ་མ་རིག་བག་ཆགས་ཀྱིས་ལ་བརྟེན་ནས་འཁོར་བར་སྐྱེ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།

You've already agreed that the one always implies the other. And this is because you've

already agreed that they take birth in the cycle of suffering based on the level of mental seeds for ignorance.

* * * * * * *

The next piece is from Master Jamyang Shepay Dorje (1648-1721), the writer of the textbooks of the Gomang College of Drepung Monastery.

ཡང་ཁ་ཅིག་ན་རེ། འདིར་བཤད་ཉོན་མོངས་མཚན་ཉིད་པ་ཡིན་ཀྱང་། བྱང་འཕགས་རྣམས་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་རྒྱུར་དགོས་པ་ཡིན་ཏེ། ཉི་སྣང་ལས། འདོད་པ་དང་སྲིད་པའི་ཟག་པ་ནི་མིན་ཏེ། བསམ་བཞིན་དུ་སྲིད་པར་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་ཕྱིར་ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཟེར་ན།

Someone comes again and says the following:

> The mental afflictions mentioned here are actual ones. Nonetheless, it is true that they must be the cause that makes a bodhisattva who is a realized being take rebirth. And this is because *The Light on the Twenty Thousand* says, "It is not an impurity for the desire realm or for cyclic existence, because they take rebirth in cyclic existence purposely."

འོ་ན་བྱང་འཕགས་རྣམས་ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་གསར་དུ་སྐྱེ་བ་ཡོད་པར་ཐལ།

Well then, are you saying that there exists a bodhisattva who is a realized being and who takes a new rebirth due to the power of karma and mental afflictions?

སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་རྒྱུར་དགོས་པ་དེའི་ཕྱིར།

Because they have to have that as a cause for taking rebirth.

འདོད་ མི་ ནུས་ ཏེ། བྱང་འཕགས་ལས་ཉོན་གྱིས་གསར་དུ་སྐྱེ་འཆི་བྱེད་པ་སྤངས་པའི་ཕྱིར། རྒྱུད་བླ་མ་ལས། འཕགས་པས་ན་དང་རྒ་བ་དང་། །འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས།

།ལས་དང་ཉོན་མོངས་དབང་གིས་བསྐྱེད། །དེས་དེ་མེད་ཕྱིར་དེ་མེད། །ཅེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

And yet you can't agree to our question, because bodhisattvas who are realized beings have eliminated the need to go through any new rebirth or death due to karma and mental afflictions. And this is true because of that verse from *The Latter Part* that says,

> Realized beings have ripped out death
> And sickness and aging from the root;
> Birth comes by the power of deeds
> And mental afflictions—
> They have none, and so have none.

* * * * * * *

Our final selection here is again by Sera Jetsun, this time from his overview of the perfection of wisdom (S6814):

གཞན་ཡང་། དམ་བཅའ་དེ་རྣམས་མི་འཐད་དེ། བྱང་སེམས་དང་། གཟུགས་མེད་ཉེར་འགྲོའི་ཕྱིར་མི་འོང་གི་གཞི་མཐུན་མེད་པའི་ཕྱིར། གཟུགས་མེད་ཁམས་སུ་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་བྱང་འཕགས་མེད་པའི་ཕྱིར། དེར་བསམ་བཞིན་དུ་སྐྱེ་བའི་བྱང་འཕགས་མེད། དེར་ལས་ཉོན་གྱི་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་ལེན་པའི་བྱང་འཕགས་མེད་པའི་ཕྱིར།

Moreover, the above positions are incorrect, for the following reason: there exists no one person who is both a bodhisattva and who is a non-returner at the preliminary stage of the formless realm. This is because there exists no bodhisattva who is a realized being and who takes a rebirth in the formless realm. And this is because there is no bodhisattva who is a realized being who takes a rebirth there purposely; and no bodhisattva who is a realized being and who takes rebirth there through the power of karma and mental afflictions.

དང་པོ་གྲུབ་སྟེ། མདོ་སྡུད་པ་ལས། བྱང་ཆུབ་ཡོན་ཏན། ཞེས་སོགས་གསུངས་པའི་

ཕྱིར།

The first part of our reason above is true because of a statement from *The Briefer Sutra,* where it speaks of "the high qualities of enlightenment" and so on.

གཉིས་པ་གྲུབ་སྟེ། རྒྱུད་བླ་མ་ལས། འཕགས་པས་འཆི་དང་ན་བ་དང་། །རྒ་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས། ལས་དང་ཉོན་མོངས་དབང་གིས་སྐྱེ། དེ་ལ་དེ་མེད་ཕྱིར་དེ་མེད། །ཅེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར།

The second part of our reason is true because of the verse from *The Latter Part* which goes,

> Realized beings have ripped out death
> And sickness and aging from the root;
> Birth comes by the power of deeds
> And mental afflictions—
> They have none, and so have none.

How Much Trouble You Avoid
by Seeing Emptiness

Here's a little piece on how much trouble you can avoid if you can gain the direct perception of emptiness. It's from Drops of Deathless Nectar that Clear Away the Heat of Pain *(S0923), a commentary upon the famous work on the steps of the path* (lam-rim) *entitled* The Path of Ease, *written by the First Panchen Lama, Lobsang Chukyi Gyeltsen (1567?-1662). The commentary is by the master Gungtang Konchok Tenpay Drunme (1762-1823).*

འབྲིང་ལས་གོང་དུ་འཁྲིད་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་། རང་དོན་གཙོ་བོར་དོན་དུ་གཉེར་བ་རྣམས་ཀྱི་ནང་ནས་དྲག་ཤོས་ཉན་ཐོས་མཆོག་ཟུང་ལྟ་བུ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ཀྱང་གཞན་དོན་ལྟ་ཞོག །རང་དོན་ཙམ་ཡང་མ་རྫོགས་པ་ཡིན་ཏེ།

The middle-length text on the steps of the path also gives a reason why we should bring people higher. Of all those who have devoted themselves mainly to fulfilling their own needs, the very best would be someone like the Great Pair [Shariputra and Maugalyayana, the two main disciples of Lord Buddha]. But they were not only unable to fulfill the needs of others, they couldn't even fulfill their own.

མཆོག་ཟུང་གིས་དམྱལ་བའི་གནས་རྣམས་ལ་གཟིགས་པའི་ཚེ། མུ་སྟེགས་པའི་སྟོན་པ་རྫོགས་བྱེད་ཀྱིས་རང་གི་སློབ་མ་རྣམས་ལ་འཕྲིན་བསྐུར་བ་དེ་དག་ལ་གསུངས་པའི་ཚེ། འདིས་ངེད་ཅག་གི་སྟོན་པ་ལ་སྐུར་པ་བཏབ་པོ་ཞེས་མོའུ་འགལ་གྱི་བུ་ལ་བརྡུང་སྟེ་ཕྱག་ཞབས་ཐམས་ཅད་འདམ་བུ་ལྟར་བཅོམ་ནས་བཀྲོང་བ་ཡིན་ལ།

This is reflected in the following account. Once, the Great Pair were able to have a vision of the realms of hell. Afterwards they went and told the students of the non-Buddhist teacher Purna that he had entrusted them a message to deliver, from hell. The students, shouting "You have blasphemed our Teacher!" beat Maudgalyayana, crushing his arms and legs to a pulp, and killing him.

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ནི་ཆོས་ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་གཟིགས་པ་ནས་བཟུང་སྟེ། དེ་ལྟ་བུའི་རྒུད་པ་ཐམས་ཅད་ལས་གྲོལ་བ་ཡིན་ཏེ། རྒྱུད་བླ་མ་ལས། འཕགས་པས་ན་དང་རྒ་བ་དང་། །འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ་རྩད་ནས་སྤངས། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་པས།

Bodhisattvas, on the other hand, are liberated from all such troubles from the moment that they see the real nature of things directly; as *The Latter Part* says,

> Realized beings have ripped out death
> And sickness and aging from the root;
> Birth comes by the power of deeds
> And mental afflictions—
> They have none, and so have none.

དེས་ན་བཤེས་གཉེན་མཁས་པས་ཐེག་པ་ཆེན་པོར་འཁྲིད་དགོས་ཏེ། པོ་ཏོ་བས། རབ་བརྒྱལ་

གཅིག་ལ་རྫེ་བཅང་གཉིས་མིན། །དང་པོ་ཉིད་ནས་ཐེག་ཆེན་འཇུག་བྱ་གསུངས་པ་བཞིན་དང་པོ་ནས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་དུ་འཇུག་དགོས་སོ། །འདི་ལ་གཉིས། བྱང་ཆུབ་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་ཚུལ་དང་། སེམས་བསྐྱེད་ནས་སྤྱོད་པ་ལ་སློབ་ཚུལ་ལོ།།

Therefore, spiritual guides who are true masters need to lead their disciples up to the greater way. As Potowa once said,

> There's no point to riding on two ferries
> When you only have one river to cross.
> Enter the greater way, therefore,
> From the very beginning.

That's just the way it is: we need to start of from the very beginning on the path of the greater way. And this subject itself has two parts: how to develop the wish for total enlightenment; and how to train oneself in the deeds of a bodhisattva once you have developed this wish.